

jeoparklar ve küresel ağlar ile bütünleşmenin önemi . . .

Doğa koruma ve doğa turizmi çalışmalarının önemli aşamalarından olan jeoparklara ilgi son yıllarda ülkemizde de hız kazanmaya başlamıştır. Yasal bir zemine sahip olmasakta bu konu üzerinde halen çeşitli çalışmalar yapılmaktadır.

Öz

Jeolojik mirasın korunması ve geliştirilmesinin önemli adımlarından olan jeoparklar içerdikleri jeolojik oluşumlar, biyolojik ve arkeolojik unsurlarla birlikte değerlendirilen doğal alanlardır. Koruma, eğitim ve ekonomik kalkınma kavramları ile birlikte özdeşleşen bu alanlar, buldukları bölgenin yerel halkının refah

düzeylerinin artmasına katkı sağlarlar. UNESCO anlayışı içinde kurulan Avrupa Jeopark Ağı (EGN) ve Küresel Jeopark Ağı (GGN) birbiriyle paralel çalışan ve üye jeoparklar arasında işbirliğini sağlayan yüksek standarda sahip topluluklardır. Bu kalitenin ve standardın sürdürülebilirliği belirli ölçütleri sağlamakla mümkün olmaktadır. Bu ölçütlerin temelinde koruma, eğitim ve turizm yer alır.

GİRİŞ

Jeopark; nadir, estetik, bilimsel ve ekonomik anlamda değer taşıyan jeolojik, jeomorfolojik, biyolojik ve kültürel miras unsurlarının birlikte bulunduğu doğal alanların eğitim, turizm ve ekonomik amaçlı olarak düzenlenmiş halini ifade eder. Bu alanlarda koruma ve sürdürülebilirlik büyük önem taşır. İlk ilan edilen jeopark alanı, Fransa'da yer alan "Haute-Provence Jeolojik Rezervi" (McKeever & Zouros, 2005) jeoparkıdır. İlerleyen yıllarda diğer Avrupa ülkelerinde kurulan jeoparklarla bu sayı artar. UNESCO öncülüğünde 2001 yılında Avrupa'da kurulan jeoparklar arasında işbirliğini sağlamak amacıyla Avrupa Jeopark Ağı (EGN) ve takibinde 2004 yılında küresel ölçekte, jeoparkların belirgin bir kaliteyi temsil etmesi ve aralarında bilgi alış verişini sağlanması için Küresel Jeopark Ağı (GGN) kurulmuştur. Bu arada diğer bölgelerde de büyük ölçekli (Asya-Pasifik Jeopark Ağı, Afrika Jeopark Ağı) jeopark ağları da kurulmaya devam etmektedir.

Doğa koruma ve doğa turizmi çalışmalarının önemli aşamalarından olan jeoparklara ilgi son yıllarda ülkemizde de hız kazanmaya başlamıştır. Yasal bir zemine sahip olmasak ta bu konu üzerinde halen çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Çoğunlukla ilgili bakanlıklar, yerel yönetimler, Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü (MTA), üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları (ör: JEMİRKO) jeolojik miras olgusunun tanıtılması için projeler üretmekte ve toplantılar düzenlemektedir. Bu yazıda; jeoparkların bütün dünyada ilgi çekmesini sağlayan uluslararası ağlar ve bunların koyduğu ölçütler tanıtılmakta, küresel jeopark olma yolunda dikkat edilmesi gereken konular UNESCO Küresel Jeoparklar Ağı'na katılmak isteyen adaylar için hazırlanmış rehber (GGN Guidelines and Criteria, 2014) esas alınarak vurgulanmaktadır.

Jeopark niçin istenir? topluma ne kazandırır?

Ülkemizde henüz fazlaca bilinmese de jeopark bütün dünyada istenen ve oluşturulmaya çalışılan olgudur. Araç veya yaya olarak gezme mesafesinden küçük olmayan, aynı veya farklı türlerde jeolojik miras bulduran alanların jeoturizm amaçlı olarak düzenlenmesidir. Kısaca, jeopark koruma, eğitim ve ekonomik gelir (= turizm) amaçlı olarak arazi kullanımı ve bunun planlanması işidir (Kazancı, 2010; Jeolojik Koruma Kavram ve Terimleri). Genel olarak, jeoparkların

toplumlara kazandırdıklarının başında eğitim, koruma bilinci ve ekonomik kalkınma gelir. Her alanda olduğu gibi doğada yaşamın sürdürülebilirliğinde de eğitimin rolü oldukça önemlidir. Bu sürdürülebilirlik ancak doğayı tanımak ve anlamakla mümkündür. Üzerinde yaşadığımız yerküreyi topluma her yönüyle tanıtmak ve doğayı koruma bilinci oluşturmak için verilecek eğitimin en etkili yolu, bizzat doğanın kendi içerisinde verilecek eğitimidir. İşte jeoparkların eğitim görevi bu noktada önem kazanmaktadır. Gezerek, görerek ve öğrenerek eğitim... yani yaşam boyu eğitim.

Koruma bilinci, doğal hayatın devamlılığının esasıdır. Sahip olduklarımızı gelecek nesillere aktarmak istiyorsak, öncelikle onları korumakla işe başlamalıyız. Yerkabuğunun oluşumundan itibaren günümüze kadarki süreçleri bize anlatan tüm yapılar (fosil, kayaç, mineral, maden ve morfolojik tüm oluşumlar) uzun jeolojik zamanların ürünüdür. Bu doğal oluşumların yok olması durumunda yeniden oluşturulması mümkün değildir. Bizden sonraki nesillerin yaşadıkları doğayı anlamaları, tanımaları, öğrenmeleri için ellerindeki materyal, doğanın kendisi olmalıdır. İşte bu noktada, yaşadığımız doğayı ve bu doğaya ait her ürünü korumak önem kazanır. Jeolojik mirasın korunmasında jeoparkların önemi büyüktür.

Jeoparklar, bu koruma görevlerini topluma ekonomik katkı sağlayarak yürütmektedirler. Günümüzde doğa turizminin ivme kazandığı dikkate alınacak olursa, jeoturizm kavramının en etkili mekanları jeoparklar olmaktadır. Temelleri yerel halkın girişimleri ile atılan jeoparklar, turizm yoluyla halka ekonomik kazanç sağlar. Bu noktada ekonomik kazancın devamlılığı koruma bilincinin devamlılığı ile paralel yürüyecektir.

Küresel Jeopark Ağları

Hâlihazırda kurulmuş ve işleyen iki tane uluslararası ağ vardır. Avrupa Jeopark Ağı (European Geopark Network- EGN) Avrupa ülkelerindeki jeoparkların üye olabildiği kuruluştur. Diğerleri Avrupa dışındaki ülkelerin üye olabildiği UNESCO Küresel Jeopark Ağı (Global Geopark Network-GGN)'dir. Her iki ağ için de jeopark ve üyelik ölçütleri tamamen birbirinin aynıdır. Avrupa Jeopark Ağı'na üye olan UNESCO küresel Jeopark Ağı'na da otomatik üye sayılır. Tek fark, Avrupa ülkelerinden olan başvuruları EGN karara bağlarken, başka ülkelere yapılan başvuruları GGN değerlendirir.

Bu konuda ayrıntılı bilgi kuruluşların internet sayfalarında bulunmaktadır.

Avrupa'daki jeoparklar arasında işbirliğini sağlamak amacıyla UNESCO desteği ile 2001 yılında kurulan Avrupa Jeopark Ağı'nı, 2004 yılında küresel ölçekteki tüm jeoparkları temsil eden ve belirgin bir kaliteyi korumayı hedefleyen Küresel Jeopark Ağı'nın kurulması takip eder. Günümüzde UNESCO Küresel Jeopark Ağı üzerinden jeopark girişimlerine destek vermektedir. 2014 yılında GGN'nin 32 ülkede 111 üyesi bulunmaktadır. Bu ağın başlıca hedefi, üye jeoparklar arasında işbirliğini sağlamaktır. Unesco'nun da desteği ile jeoparklar kendilerine özgü siteleri küresel ölçekte tanıtma fırsatı bulurlar ve diğer jeoparklarla gereksinim duydukları noktalarda işbirliği yapabilirler.

Küresel Jeopark Ağı'na üye olmak için bazı önemli koşullar belirlenmiştir (GGN Guidelines and Criteria, 2014). Üye jeoparkların belirli bir kaliteyi temsil edebilmesi için ilk başvuruda bu ölçütlerin sağlanması istenir. Ancak, bu kalitenin devamlılığı da önemlidir. Bu devamlılığın sürdürülmesi için dört yıllık sürelerle takip sistemi oluşturulmuştur.

EGN veya GGN'e üye olmayan jeolojik koruma girişimleri "jeopark" adını kullanamaz, onlar sadece "jeopark projesi", "jeopark girişimi" veya "jeopark inisiyatifi" dir. Bu kısıtlamanın amacı "jeopark" olgusunun kalitesini korumak ve yüksek kalitenin uluslararası yaygınlaşmasına öncülük etmektir. İkinci hedef ise ülkelerin kendi içlerinde ulusal jeopark ağlarını oluşturmalarını teşvik etmektir.

En önemli jeopark ölçütleri

UNESCO'ya bağlı Küresel ve Avrupa Jeopark Ağları adaylık başvuruların için bazı ölçütler belirlemiştir. Bu ölçütlerin temelinde koruma, eğitim ve turizm yer alır. Bir jeopark adayı için Küresel Jeopark Ağı değerlendirme ölçütleri beş ana başlık altında toplanmıştır. Bunlar sırasıyla; Jeoloji ve Peyzaj, Yönetim Yapısı, Yorum ve Çevre Eğitimi, Jeoturizm ve Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Kalkınma (Tablo 1). Tablodan da anlaşılacağı gibi; jeoparkın jeolojik ve peyzaj özellikleri % 35, yönetim % 25, eğitim % 15, turizm % 15 ve sürdürülebilir bölgesel ekonomik kalkınma % 10'luk puan dilimine sahiptir. Bu dilimler içerisinde başlı başına jeolojik korumanın % 20 lik orana sahip olması dikkate değerdir.

Tablo 1. Küresel Jeopark Ağı aday başvurusuna ait genel değerlendirme formu

Aday Genel Bakış				
	Kategori	Oran (%)	Öz (kendi)-Değerlendirme	Değerlendirici Tahmini
I	Jeoloji ve Peyzaj			
1.1	Alan	5	-	-
1.2	Jeo-Koruma	20	-	-
1.3	Doğal ve Kültürel Miras	10	-	-
II.	Yönetim Yapısı	25	-	-
III	Yorum ve çevre eğitimi	15	-	-
IV	Jeoturizm	15	-	-
V	Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Kalkınma	10	-	-
	Toplam	100	-	-

Kaynak: <http://www.globalgeopark.org/> 03.02.2015 tarihinde alınmıştır.

Bu değerlendirme ölçütlerini belli bir oranda sağlayan jeoparklar, ağın üyesi olabilmektedir. Üye jeoparklar sahip oldukları yüksek standardı devam ettirmekle sorumludurlar. Bu doğrultuda, jeoparklar dört yılda bir yapılan denetimlerle takip edilir.

Küresel ağlara üyelik başvurusu yapan jeopark girişimi, Tablo 1’de verilen ölçütlerin herbirinden ayrı ayrı asgari puanları toplamalıdır. Bunlar içinde kısa sürede yerine getirilemeyecek olanı, alanın bilimsel incelenmesi ve hakkında yayınlar yapılmış olmasıdır. Jeopark bilimsel araştırmalarla desteklenmezse bir zaman sonra “bildik alan” haline döner, çekiciliğini kaybeder. Bilimsel yayınlar ve lisansüstü tezler bölgenin bilimsel öneminin ve korumaya değer yer olduğunun da işaretçileridir. Buradan harekete söylenebilir ki, salt doğal güzellik jeopark kurulması için yeterli değildir, esas olan jeolojik mirasların varlığıdır.

Nasıl Küresel Jeopark Ağı üyesi olunur?

Küresel Jeopark Üyesi olmak isteyen jeoparkların herşeyden önce kapsadıkları alanların sınırlarını iyi belirlemiş olmaları gerekmektedir. Söz konusu alanın birkaç yerel yönetim yada ülke sınırları içinde olması durumunda, sınırlar ile anlaşmaların problemsiz yapılması beklenmektedir. Jeoparklar sadece önemli jeolojik sitleleriyle değil, bunlara eşlik eden kültürel ve biyolojik çeşitliliği ile bir bütün olarak değerlendirilir. Sitlerin, estetik ve nadirlik açısından öneminin yanı sıra bilimsel açıdan değeri ve eğitime yönelik içeriğinin belirtilmesi beklenmektedir. Bir jeopark içindeki jeolojik, arkeolojik ve biyolojik değerler birbirinin parçasıdır. Örneğin, karstik mağaraların eski kültürler tarafından barınak olarak kullanılması, kayaçlardan yapılan silahlar ya da çanak-çömlek benzeri tüm kültür temsilcileri, aslında bölgenin jeolojik yapısını yansıtır. Benzer ilişki jeoloji ile biyoloji arasında da kurulabilir. Tüm bu özelliklerin birlikte değerlendirilmesi ve ziyaretçilere sunulması, jeoparkların görevidir. Bu ortaklığın iyi sunulabilmesi, jeoparkı gezen ziyaretçilerin yaşadıkları doğayı anlamasını ve günlük hayatları içerisindeki devamını görmelerini sağlar.

Tüm bu özelliklere sahip olmak, bir jeopark olmak için yine de yeterli değildir. Bu özellikleri koruyacak ve doğru bir şekilde uygulayacak yönetim sistemi olmadan, başarının sürdürülebilirliği mümkün değildir. Her yönetimin, kendi jeoparkının dinamiğine uygun

bir yönetim planı geliştirmesi gerekir. Bu planın en önemli aşaması, yerel halkın ve yönetimlerin desteği olmalıdır ki, tam anlamıyla bir koruma bu şekilde sağlanabilir. Ayrıca, jeoparkın altyapı ve personel gibi ihtiyaçlarının sağlanmasındaki devamlılık da iyi organize olmuş bir yönetimle sağlanabilir. Jeoparkların sürdürülebilirliğinde kilit nokta toplum desteğidir ki bu nokta GGN rehberinde (GGN Guidelines and Criteria, 2014) birçok defa tekrarlanmaktadır. Yerel halkın gerçek anlamda jeoparkı sahiplenmesi durumunda başarıya ulaşabileceği de çok sayıda jeoparkın zaman içerisindeki deneyimlerinden yola çıkarak ifade edilmiştir. Halkın sahiplenmesi, jeoparkın değerlerinin iyi tanıtılması, bu değerlerin korunmasının gerekliliğinin anlatılması ve kendilerinin de bu şekilde ekonomik kazanç elde edebileceklerinin gösterilmesiyle güçlenmektedir. Bu noktada sadece yerel halk değil, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri, araştırma ve eğitim kurumları da önemli bir role sahiptir. Tüm bunlara ek olarak UNESCO Ulusal Komisyonu da jeoparkı sahiplenir.

Jeoparkların temel fonksiyonlarından biri olan turizm, jeopark içinde düzenlenecek her türlü etkinliği kapsar. Bu etkinlikler jeoparkın ulusal ve uluslararası düzeyde tanınabilirliğini artırdığı gibi sürdürülebilir bir kalkınma sağlar. Özellikle yerel halkın içinde yer aldığı ekonomik aktiviteler (küçük işletmeler gibi) bölgede yaşayan halka hem ekonomik anlamda bir refah sağlar hem de eğitim seviyesinin iyileşmesini beraberinde getirir. Jeopark içinde verilecek eğitim etkinlikleri (seminerler, kurslar, geziler, yaz okulları) ve bilimsel araştırmalar jeoparkın toplum içerisindeki yerini sağlamlaştırır ve saygınlığını artırır. Bunu başarmak için sadece yerel halkın isteği ve gayreti yeterli değildir. Bölgede varolan eğitim kurumlarının özellikle üniversitelerin de jeoparkı sahiplenmesi ve düzenleyecekleri eğitsel ve bilimsel faaliyetlerle desteklemeleri hayati önem taşır. Özellikle çocuklara yönelik aktiviteler, onların yaşadıkları doğayı tüm yönleriyle tanımalarını, sevmelerini ve korumalarının gerekliliğini öğretir. Jeoparka ait her türlü bitki ve hayvan örneklerinin ve arkeolojik izlerin jeolojik olaylar ve oluşumlarla bağlantısını öğrenen çocuklar jeolojik miras kavramını da en etkili yolla kavramış olurlar. Çevre kirliliğinin ve ekolojik sistemdeki bozulmaların günümüzün en önemli problemi olduğu düşünülürse, küçük yaşlar-

da kazandırılacak doğa bilincinin de ne kadar önemli olduğu ortaya çıkar. Hem jeoparklar hem de park kapsamında yer alan müzeler bu noktada oldukça hassas bir role sahiptirler.

Jeopark tanımından da anlaşılacağı gibi, park içinde yer alan her türlü değerlerin korunması bir jeoparkın olmazsa olmazlarındandır. Koruma için sadece yerel halkın gayreti yeterli olmaz, sorumlu makamlar düzeyinde yasal koruma şarttır. Yasal koruma çerçevesinde, gerekli önlemlerin alınması ve bakımı jeopark yönetiminin sorumluluğundadır.

UNESCO anlayışı içerisinde küresel bir jeoparkın kapsamı

Küresel Jeopark Ağına aday jeoparklar için hazırlanmış başvuru değerlendirme formunda görüldüğü gibi ilk aşama olan Jeoloji ve Peyzaj bölümü; alanın jeositleri, doğal ve kültürel mirası ve bunların koruma statüleri ile ilgili sorulardan oluşur (GGN Guideline and Criteria, 2014). Alan (Jeositler) bölümünde istenen başlıca veri, alanın jeositlerinin listesidir. Varolan jeosit sayısına göre puanlama yapılmaktadır. Bu bölümde dikkate çeken diğer sorular; alanda kaç jeolojik devirin, tanımı açıkça yapılmış kaç kaya türünün ve kaç farklı jeolojik veya jeomorfolojik yapının varlığıdır. Bu noktada, verilen bu listedeki jeositlerden kaç tanesinin ziyaretçilere açık olduğu da puanlamaya tabidir. Jeositlerin ayrıca kendi içerisinde sınıflandırılması ve sayılarına göre puanlandırılması gerekmektedir. Örneğin, alandaki bilimsel öneme sahip jeositlerin sayısı, eğitim için kullanılan jeositlerin sayısı gibi. Jeositler bölümünün son aşamasında, önerilen jeoparka ait jeolojik içeriğin bölgedeki ve Küresel Jeopark Ağı içerisindeki benzer jeoparklarla karşılaştırılması beklenmektedir. Bu bölümde jeopark tanımında yer alan nadirlik beklentisinin önemi sahip olduğu puanla kendini göstermektedir. Jeolojik koruma bölümünde temel prensip, alanın jeositlerinin korunmasının yasa güvencesi altında olmasıdır. Jeositleri korumak için strateji ve mevzuatın olması, kötü kullanıma karşı alınan her türlü önlem ve bu konuda ziyaretçilerin bilinçlendirilmesi bu bölümde sorulan sorulardan birkaçıdır. Jeoloji ve Peyzaj bölümünün son aşaması olan doğal ve kültürel miras bölümünde; önerilen alan içerisindeki doğal yada kültürel mirasın ulusal yada uluslararası ölçekte bir koruma programına da-

hil olup olmadığı sorgulanmaktadır. Bu bölümde, en fazla puanı, alan içerisinde Dünya Miras Alanı olarak ilan edilen mirasın varlığı almaktadır.

Değerlendirme kılavuzunun ikinci aşaması olan yönetim yapısı bölümünde beklenen, aday jeoparkın etkili bir yönetim yapısının olmasıdır ve bu yapının alandaki jeolojik mirasın korunması ve sürdürülebilir bölgesel kalkınmayı destekleyen bir plana sahip olması gerekmektedir. Jeoparkın bütçe, personel durumu, turizm aktiviteleri, eğitim etkinlikleri yerel halkla işbirliği, pazarlama stratejileri, jeopark yönetiminde konusunda yetkin uzmanların mevcudiyeti, bilimsel çalışmalar ve altyapı imkanları (müze, bilgilendirme merkezi, bilgi panelleri, gezi yolları...) gibi çok sayıda konunun açıkça belirtilmesi istenmektedir. Alt yapı imkanları kapsamında en önemli rolü, alan içerisinde bir müzenin varlığı üstlenmektedir.

Üçüncü aşamada yer alan eğitim bölümü, alan içerisinde yer bilimlerini hakkında yapılan bilimsel araştırmalar, eğitim etkinlikleri ve çevre eğitimi üzerinde yoğunlaşır. Yapılan tüm bilimsel çalışmalar, her kademeden öğrencilere yönelik eğitim programlarının düzenlenmiş olması, eğitim materyallerinin etkinliği, düzenlenmiş rehberli turlar, rehber eğitimi, tanıtıcı dokümanlar ve aktif internet kullanımı gibi tüm konular değerlendirmeye tabi tutulmaktadır.

Jeoturizm kapsamında alanı turizme açık hale getirmek amacıyla yapılan her türlü aktivite ve materyal dikkate alınmaktadır. Alanı tanıtıcı promosyon materyalleri, bu materyallerin kaç farklı dilde üretildiği, bilgi merkezinin varlığı ve düzenlenen sergiler bu aktivitelerin başında gelir. Bunların dışında ziyaretçilerin bölgeye ulaşımı, alan içerisindeki ulaşım hizmetleri, rehberli turların ve parkurların kapsamı ve çeşitliliği, çevrede yer alan uygun konaklama tesisleri ve bölgeyi tanıtıcı interaktif sistemin varlığı (web sayfası, düzenli elektronik bülten...) hakkında çok sayıda soruya cevap beklenmektedir. Tüm bunlara ek olarak, yönetimin ziyaretçilere yönelik istatistikleri oluşturması da beklenen ve değerlendirilen noktalardandır.

Sürdürülebilir bölgesel ekonomi bu değerlendirme ölçeğinin son aşamasıdır. Jeoparkın yerel kalkınmaya ne derece katkısının olduğu ve devamlılığının sorgulandığı bu bölümde; bölgesel tarım ürünlerinin, el sanatlarının ve jeoturizm ürünlerinin üretiminin teş-

vik edilmesinde ve pazarlanmasında jeoparkın rolü puanlandırılır. Bu noktada yerel işletmelerle işbirliği, başarıyı arttıran en önemli etken olmaktadır.

Ülkemizde Jeopark olgusu

Ülkemizin ilk ve tek jeoparkı Manisa iline bağlı Kula Jeoparkıdır. Kula Jeoparkı, 2013 yılında UNESCO Jeoparklar Ağı Üyesi olarak ilan edilme aşamasına kadar uzun ön çalışmalara konu olmuştur. Jeoparkın ana teması, yaklaşık bir milyon yıl önce başlayan volkanik faaliyetlerin oluşturduğu yapılarıdır. Antik yunan coğrafyacı Strabon, "Geographica" adlı eserinde Kula bölgesini yanık ülke olarak anlatmıştır. Jeoparkın başlıca jeositleri; volkan koni ve kraterleri, volkanik mağaralar, kanyon ve şelaleler, peribacaları, kırgıbayırlar, sütun bazaltlar gibi yapılardan oluşur (www.geoparkula.com). Bu jeositlere, bölgeye özgü kültürel, arkeolojik ve biyolojik zenginlikler de eşlik eder.

Hali hazırda ülkemizde jeopark sayısının artırılmasına yönelik değişik yörelerde öneri projeleri de hazırlanmaktadır. Türkiye'de jeolojik miras olgusunun temeli 1970 li yıllara dayanmasına rağmen, bu konunun yaygınlaşması JEMİRKO'nun kuruluşu ile başlar. Ankara Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü'nde bir öğrenci kulübü kimliği ile Mart 1997'de kurulan Jeolojik Mirası Koruma Derneği ancak 2000 yılında dernek halini almıştır. Dernek, halen jeolojik miras konusunda çalışmalarına aktif olarak devam etmektedir.

UNESCO Türk Milli Komisyonu içinde oluşturulan Jeolojik Miras ve Jeopark Alt Çalışma Grubu, ülkemizde jeopark girişimlerinin artırılması yönünde eğitim ve bilgilendirme hizmetlerine devam etmektedir. Bunlara

ek olarak çeşitli sivil toplum örgütleri de bu konuda yeni projeler oluşturma çalışmalarını yürütmektedirler. Tüm bu çalışmaların sonucunda son zamanlarda ülkemizde jeopark proje girişimlerinin sayısı da artmaya devam etmektedir (Kızılcahamam-Çamlıdere Jeoparkı, Nemrut volkanı-Van Gölü Jeoparkı, Karapınar Jeoparkı, Tuzgölü Jeoparkı, Mut Jeoparkı, Narmar Mutluluk Vadisi Jeoparkı, Pamukkale Traverten Jeoparkı, Kapadokya Jeoparkı).

Genel değerlendirme

Buraya kadar verilen açıklamalardan fark edilebileceği gibi, jeopark, arazi-toplum ilişkisinin farklı bir boyutta ele alınması, bilgi tabanlı toplum olma veya bu yönde niyet edinmenin göstergesidir. Dere yatağına yapılacak evlerin zaman içinde mutlaka su altında kalacağını söyleyerek, anlatarak, yasa-yönetmelik koyarak çözemediğimizi biliyoruz. Umulur ki, insanlar jeoparklar yoluyla doğayı öğrenebilirler ve onunla barışık yaşamının gereğini kavrarlar. Bu, artan şehirleşme dolayısıyla genç nesillerin doğaya yabancılaşması nedeniyle geleceğimiz için bilhassa önemlidir.

Yukarıda kısaca belirtildiği gibi Jeoparkların "olmazsa olmazlarından biri de" müzedir. Müzeler, jeoparkların diğer korunan alanlardan farklı olarak, arazinin toplumla birlikte kullanılmasının simgesidir. Nereyi koruyacağına, neleri ziyaretçilere sergileyeceğine, nasıl bir çevreyi yaşam alanı olarak seçtiğini toplum kendisi karar verir ve orayı "jeopark" olarak ilan eder. Bu, üstün toplumsal irade demektir ve büyük oranda bilim ve bilgi ile sağlanır. Aydınlik toplumsal geleceğin kurulmasında jeoparklar önemli bir araç olarak kullanılmayı beklemektedir.

Kaynakça

- Kazancı, N. 2010. Jeolojik Koruma: Kavram ve Terimler, Jeolojik Mirası Koruma Derneği, Ankara, 60 s.
- Mckeever, P.J.ve Zouros, N., 2005. Geoparks: Celebrating Earth heritage, sustaining local communities. Episodes, 28(4), 274-278.
- Guidelines and Criteria for National Geoparks seeking UNESCO's assistance to join the Global Geoparks Network (GGN) (January 2014), http://www.globalgeopark.org/UploadFiles/2012_9_6/Geoparks_Guidelines_Jan2014
- www.geoparkula.com